

Asia C- 133/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

3.3.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Efeteio Athinon (Ateenan ylioikeus, Kreikka)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

9.3.2020

Kantajat:

VP

CX

RG

TR

jne.

Vastaaja:

Kreikan valtio

Pääasian kohde

Määräaikaisten työntekijöiden erilaisesta palkkakohtelusta johtuvien palkkaerojen korvaamista koskeva vaatimus, kun erilaisen kohtelun ainoana perusteena on se, että työnantaja tai laki määrittelee sopimukset määräaikaisiksi

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen

(CEEP) tekemän määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkinta (28.6.1999 annettu neuvoston direktiivi 1999/70/EY), SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

- Onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, joka mahdollistaa direktiivin 1999/70/EY [liitteessä olevan puitesopimuksen] 1 lausekkeessa tarkoitettujen määräaikaisella sopimuksella työskentelevien työntekijöiden palkkasyrjinnän vakituisiin työntekijöihin verrattuna, direktiivin 1999/70/EY [liitteessä olevan puitesopimuksen] 4 lausekkeen mukaista silloin, kun erilaisen kohtelun ainoana perusteena on se, että työnantaja tai laki määrittelee näiden työntekijöiden sopimukset määräaikaisiksi?
- Onko erityisesti kansallinen lainsäädäntö, jossa oikeutetaan työntekijöiden syrjivä palkkakohtelu sillä perusteella, että työntekijät tekivät työtä määräaikaisella työsopimuksella tietoisina siitä, että he vastaavat työnantajan pysyviin ja jatkuviin tarpeisiin, direktiivin 1999/70/EY [liitteenä olevan puitesopimuksen] 4 lausekkeen mukaista?

Asian kannalta merkityksellinen unionin lainsäädäntö

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annettu neuvoston direktiivi 1999/70/EY

Asian kannalta merkityksellinen kansallinen lainsäädäntö

Määräaikaisella sopimuksella julkisella sektorilla työskenteleviä työntekijöitä koskevista säännöksistä annettu presidentin asetus 164/2004 (Proedriko diatagma 164/2004, Rythmiseis gia tous ergazomenous me symvaseis orismenou chronou sto dimosio tomea)

Valtion, [julkisoikeudellisten oikeushenkilöiden ja paikallisten hallintoelinten] toimihenkilöiden ja virkamiesten, asevoimien vakituisen henkilökunnan ja Kreikan poliisin, palolaitoksen ja rannikkovartioston vakituisen henkilökunnan palkkausta koskevasta säännöstöstä ja muista asiaankuuluvista säännöksistä annettu laki 3205/2003 (Nomos 3205/2003, Mithologikes rythmiseis leitourgon kai ypallilon tou Dimosiou [Nomikon Prosopon Dimosiou Dikaiou (N.P.D.D.)] kai [Organismon Topikis Autodioikisis (O.T.A.)], monimon stelechon ton Enoplou Dynameon kai antistoichon tis Ellinikis Astynomias, tou Pyrosvestikou kai Limenikou Somatos kai alles synafeis diataxeis)

Valtion ja laajemmin ymmärretyn julkisen sektorin oikeushenkilöiden sekä paikallisten hallintoelinten henkilöstöä koskevasta säännöstöstä annettu laki 3320/2005 (Nomos 3320/2005, Rythmiseis thematon gia to prosopiko tou Dimosiou kai ton nomikon prosopon tou evryterou dimosiou tomea kai gia tous O.T.A)

Tiivistelmä tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantajat oli otettu Kreikan valtion palvelukseen eri päivinä vuosina 2001–2008, minkä jälkeen he työskentelivät jatkuvasti ja yhtäjaksoisesti kanteen nostamiseen vuonna 2010 (ks. jäljempänä 3 kohta) asti perus- ja keskiasteen koulujen siivoojina, aluksi perättäisin työsopimuksin tai työsuhtein, jotka vastaaja oli määritellyt ”urakkasopimuksiksi”, ja myöhemmin joulukuusta 2006 ja tammikuusta 2007 saakka toistaiseksi voimassa olevin yksityisoikeudellisin työsopimuksin.
- 2 Kantajien esitettyä asiaan liittyvät hakemukset Kentriko Ypiresiako Symvoulío Dioikitikou Prosopikou tou Ypourgeiou Ethnikis Paideias kai Thriskevmatonin (kansallisen opetus- ja uskontoministeriön hallintohenkilöstön keskusneuvosto, jäljempänä YEPTH) vuonna 2005 tekemässä toimessa ja tämän jälkeen Anotato Symvoulío Epilogis Prosopikoun (ylin henkilöstövalintalautakunta, jäljempänä ASEP) tekemässä toimessa todettiin, että edellytykset presidentin asetuksen 164/2004 11 §:n soveltamiselle kantajiin täyttyivät. Näiden päätösten seurauksena heidät otettiin vuosina 2006 ja 2007 tehdyillä YEPTH:n päätöksillä toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin vastaajan palvelukseen.
- 3 Näiden seikkojen perusteella kantajat nostivat 10.6.2010 Monomeles Protodikeio Athinonissa (Ateenan alioikeuden yhden tuomarin kokoonpano) kanteen, jossa vaadittiin toteamaan, että vastaajan on maksettava heille heidän vuosina 2001–2008 saamiensa palkkojen ja vastaajan palveluksessa samalla alalla olleiden vastaavien työntekijöiden lainsäädännössä säädettyjen palkkojen välisiä eroja vastaava summa, myös työajasta, jonka he olivat tehneet urakkasopimuksina pidettyjen sopimusten perusteella.
- 4 Monomeles Protodikeio Athinon hylkäsi kanteen perusteettomana lopullisella tuomiolla nro 2198/2011. Kantajat hakivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioon muutosta Efeteio Athinonissa (Ateenan ylioikeus), ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa, joka antamallaan tuomiolla 1189/2016 hyväksyi muutoksenhaun, hyväksyi kanteen osittain ja velvoitti vastaajan maksamaan kantajille kanteessa mainitut summat lainmukaisine korkoineen.
- 5 Sekä Kreikan valtio että kantajat tekivät valituksen Areios Pagosiin (Kreikan ylin tuomioistuin). Valitusten tarkastelun jälkeen Areios Pagos antoi tuomion 570/2018, jolla Efeteio Athinonin tuomio 1189/2016 kumottiin siltä osin kuin se koski edellä mainittuja palkkaeroja ajalta ennen kantajien ottamista vakituisiin työsuhteisiin, ja asia palautettiin samalle tuomioistuimelle käsiteltäväksi uudelleen.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 6 Kantajat väittävät, että heidät oli otettu palvelukseen siivoojiksi ja että he työskentelivät vastaajan koulujen siivouksen parissa sopimuksin, jotka vastaaja oli luokitellut urakkasopimuksiksi. He väittävät, että työn sopimussuhteinen luonne ja kesto käyvät ilmi heidän työskentelynsä ehdoista, että he kuuluvat työnantajansa (Kreikan valtio) työnjohto-oikeuden alaisuuteen ja että työnantajan edustajat ovat määritelleet työskentelypaikan ja -ajan sekä työskentelytavat.
- 7 Kantajat katsovat, että heitä on kohdeltu syrjivästi heidän saamiensa palkkojen osalta, koska heille ei maksettu laissa 3205/2003 yksityisoikeudellisissa toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa oleville työntekijöille säädettyä palkkaa, ja väittävät, että koska minkäänlaista asiallista syytä tämän syrjivän kohtelun oikeuttamiseksi ei ole, kysymys on Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemän määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus), sellaisena kuin se on välittömästi sovellettavan direktiivin 1999/70/EY liitteenä, 4 lausekkeen soveltamisesta.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluista

- 8 Areios Pagosin edellä mainitussa tuomiossa 570/2018 todettiin, että tällaiset palkkaerot eivät voi perustua lain 3320/2015 1 §:ään. Lain 3320/2005 1 §:n 4 momentin a kohdan yhteensopivuudesta puitesopimuksen 4 lausekkeen kanssa todettiin, että kyseinen säännös ei ole ristiriidassa direktiivin 1999/70/EY säännösten ja erityisesti puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdan kanssa, jonka mukaan määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsuhteinen tai työsuhte, ellei siihen ole asiallisia syitä.
- 9 Lisäksi Areios Pagosin tuomiossa todettiin, että tässä tapauksessa lausekkeen edellytys pääasian kohteena olevien työehtojen rinnastettavuudesta, jonka täyttymistä arvioitaessa otetaan huomioon useita tekijöitä, kuten työn luonne, koulutus ja työehdot, ei täyty. Ei siis voida katsoa, että kantajat olisivat vakituisten työntekijöiden tilanteeseen rinnastettavassa tilanteessa, joten 4 lauseketta ei voida soveltaa, koska erilainen kohtelu koskee erilaisia tilanteita. Edellä mainitun rinnastettavuutta koskevan edellytyksen täyttymiseksi ei riitä, että kantajien palkka ei vastannut heidän kollegojensa, jotka kuuluvat vastaajan vakinaiseen henkilöstöön, palkkausta, vaikka heillä olisi sama pätevyys ja samat ehdot kun vakituisten sopimussuhteisten työntekijöiden ryhmää ei ole erikseen mainittu tai näiden kahden ryhmän toimintaan ja tehtäviin ei ole viitattu.
- 10 Areios Pagos toteaa lisäksi, että se, että lainsäädäntö, joka koskee määräaikaisten urakkasopimusten tekoa koulujen siivousta varten, siltä osin kuin se koskee ajanjaksoa sen jälkeen, kun määräaika kansallisen lainsäädännön mukauttamiselle direktiivin 1999/70/EY mukaiseksi päättyi (10.7.2002), ei vaikuta mielivaltaiselta,

vaan se on 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla perusteltua niiden tehtävien erityisluonteen vuoksi, joiden hoitamiseksi sopimukset on tehty ja näiden sopimusten luonteenomaisten ominaispiirteiden vuoksi, koska kyseessä olevat tehtävät ovat sellaista välttämätöntä toimintaa, jolla vastataan pysyvästi ja jatkuvasti koulutusjärjestelmän toiminnan tarpeisiin (oppilaitosten siivous), ja että lainsäädännön mukaan ei ole niin, että Kreikan valtion olisi otettava palvelukseen vakituista henkilökuntaa toistaiseksi voimassa olevin työsopimuksin, vaan toiminta voidaan järjestää myös laatimalla urakkasopimuksia joko oikeushenkilöiden (esim. siivousalan yritykset) tai luonnollisten henkilöiden kanssa. Näin on siksi, että uudistettavien, peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten tai määräaikaisten urakkasopimusten tekeminen toistuvasti tai jopa jatkuvasti, jos se on, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, perusteltua puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista perustelluista syistä, ei kuulu direktiivin, jolla pyritään estämään puitesopimuksen 1 lausekkeen b alakohdassa tarkoitettujen perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytökset, soveltamisalaan.

- 11 Areios Pagosin mukaan asiaa ei muuta se, että nyt käsiteltävässä asiassa kantajat otettiin uusin pysyviin työpaikkoihin toistaiseksi voimassa olevin yksityisoikeudellisin työsopimuksin direktiivin mukaisesti annetun presidentin asetuksen 164/2004 11 §:n siirtymäsäännöksen mukaisesti. Tässä 11 §:n säännöksessä viitataan nimittäin ainoastaan presidentin asetuksen 5 §:n 1 momenttiin, joka koskee kieltoa tehdä perättäisiä määräaikaista työsopimuksia, eikä sen 5 §:n 2 momenttiin, jossa sallitaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten tekeminen poikkeuksellisesti perustelluista syistä, kuten puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa määrätään. Puitesopimuksessa ei aseteta aikarajoja, joten se on tässä asiassa direktiiviin verrattuna työntekijöiden kannalta suotuisampi.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että esillä olevassa asiassa kantajat perustavat palkkaerokysymyksen ratkaisemista koskevan vaatimuksensa väitteeseen, jonka mukaan he ovat todellisuudessa työskennelleet oikeussuhteen oikean oikeudellisen luonnehdinnan mukaisesti työsopimussuhteessa (eikä urakkasopimuksella). Heidän suurempaa palkkaa koskeva vaatimuksensa perustuu suoraan lakiin 3205/2003, jonka säännökset on ministeriöiden yhteispäätöksellä laillisesti ulotettu koskemaan yksityisoikeudellisten työsopimusten perusteella työskenteleviä työntekijöitä.
- 13 Puitesopimuksen 4 lausekkeen mukaan ”määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde – –”. Tämä lauseke on jo sisällytetty kansalliseen lainsäädäntöön esimerkiksi presidentin asetuksen 164/2004 4 §:llä siltä osin kuin kyse on julkisesta sektorista.
- 14 Toisin kuin 5 lauseke, joka koskee perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäytön estämistä, syrjinnän kieltoa koskeva lauseke 4 on selvä ja täsmällinen ja sitä sovelletaan välittömästi (tuomio 15.4.2008, C-268/06, Impact,

EU:C:2008:223, 59 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Euroopan unionin tuomioistuin on jopa toistuvasti korostanut, että 4 lauseke on perustavanlaatuinen ja että sitä on tulkittava laajasti eikä suppeasti. Direktiivissä tarkoitettuina työntekijöinä pidetään henkilöitä, joilla on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, riippumatta siitä, onko kansallinen lainsäätävä nimenomaisesti luonnehtinut tehtävän työksi tai urakaksi (tuomio 13.9.2007, C-307/05, Del Cerro Alonso, EU:C:2007:509, 29 kohta). Lisäksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitettujen työehdot koskevat myös määräaikaisten työntekijöiden epäoikeudenmukaista palkkakohtelua (ansioita).

- 15 Tästä seuraa, että puitesopimuksen 4 lauseke, sellaisena kuin se on jo sisällytetty Kreikan oikeuteen, on lähtökohtaisesti esteenä kaikenlaiselle määräaikaisten työntekijöiden palkkasyrjinnälle samoja tai samankaltaisia tehtäviä hoitaviin vakituisiin työntekijöihin nähden. Sen määrittämiseksi, voidaanko 4 lauseketta soveltaa esillä olevassa asiassa, ja sen selvittämiseksi, onko lauseketta rikottu, ei riitä, että kantajien palkka ei vastannut kantajien kollegoiden, jotka kuuluvat vastaajan vakinaiseen henkilöstöön, palkkausta, vaikka heillä oli sama pätevyys ja samat työehdot, vaan on tarkasteltava erityisesti tätä toistaiseksi voimassa olevin työsopimuksin työskentelevien työntekijöiden ryhmää samoin kuin kunkin työntekijäryhmän toimintaa ja tehtäviä.
- 16 Esillä olevassa asiassa on osoitettu, että kantajat työskentelivät työsopimussuhteisesti, että he näin ollen kuuluvat työnantajansa (Kreikan valtio) työnjohto-oikeuden alaisuuteen ja että työnantajan edustajat ovat määritelleet työskentelypaikan ja -ajan sekä työskentelytavat. Kantajat eivät siis tosiasiallisesti työskennelleet urakkasopimuksin vaan työsopimussuhteisesti, joten heihin sovelletaan puitesopimuksen 1 lausekkeessa tarkoitettua työntekijän käsitettä.
- 17 Kantajien syrjintä siltä osin kuin kyse on heidän saamastaan palkasta ja joka koostui siitä, että heille ei maksettu palkkaa yksityisoikeudellisin toistaiseksi voimassa olevin työsopimuksin työskenteleviä valtion työntekijöitä koskevan lainsäädännön nojalla, nostaa tästä syystä esiin kysymyksen puitesopimuksen 4 lausekkeen soveltamisesta, koska mitään sellaista asiallista syytä, joka oikeuttaisi tällaisen syrjivän kohtelun, ei ole.
- 18 Asiallisen syyn osalta Areios Pagos on viimeaikaisissa tuomioissaan katsonut, että määräaikaisten työntekijöiden erilainen kohtelu siihen saakka, kunnes heidät on otettu toistaiseksi voimassa olevaan pysyvään työpaikkaan presidentin asetuksen 164/2004 11 §:n ja lain 3320/2005 1 §:n säännösten mukaisesti, oli perusteltua sen vuoksi, että kantajat ”tietoisesti tekivät työtä pysyviin tarpeisiin vastaamiseksi”, viittaamatta kuitenkaan suoraan puitesopimuksen 4 lausekkeeseen. Näin ollen voidaan pohtia, onko tämä seikka sellainen asiallinen syy, jonka vuoksi puitesopimuksen 4 lausekkeessa määrätyn syrjintäkiellon soveltamatta jättäminen on perusteltua.